

10/12 a1 b

CHEOK

12/91
27 NOV 1991

SØVÆRNS-ORIENTERING

21. ÅRGANG

Udgivet af:
SØVÆRNETS OPERATIVE
KOMMANDO

INDHOLD:

1. *Olieeftersforskning.*
2. *Kongeligt norsk besøg.*
3. *Kongeskibets togt 1991*
4. *LAXEN adopteret i Grenå.*
5. *SEHESTED i Horsens.*
6. *Nye premierløjtnanter.*
7. *Fodbold på Færøerne.*
8. *Nyt brandslukningsmiddel.*
9. *Farlige stoffer.*
10. *Forandringer på Holmen.*
11. *Jubilarstævne på Holmen.*
12. *Nordiske Marinekonkurrencer 1991.*
13. *Marineforeningens julemærke 1991.*

INSPEKTIONSSKIBET THETIS SEISMISK TOGT 1991

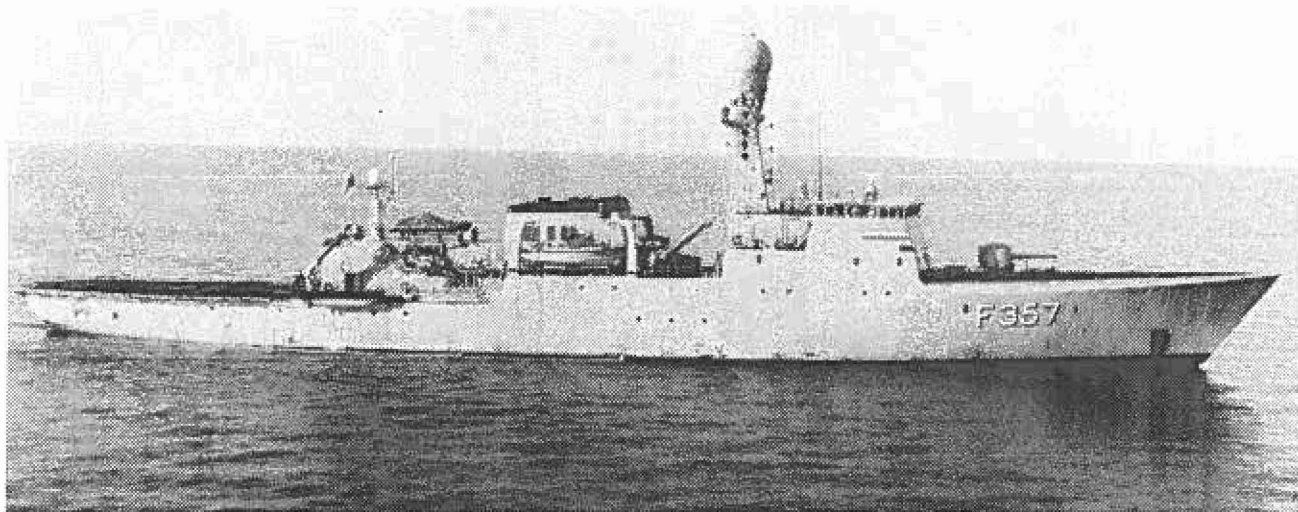
Inspektionsskibet THETIS ankom søndag den 29. september til Reykjavik og afsluttede hermed skibets første seismiske togt, der indledtes den 18. juli på Grønlands vestkyst.

THETIS deltagelse som seismisk måleskib skete ifølge en aftale mellem NUNAOIL A/S og Forsvarskommandoen under betegnelsen KANUMAS Projekt, gældende for perioden 1991-96.

THETIS har i de 74 døgn som seismisk måleskib udsejlet 11184 sømil, hvilket ikke er en stor distance for et inspektionsskib. Det skal dog her bemærkes, at en meget stor del af denne distance er gennemsejlet med en fart på 4-5 knob!

THETIS har under løsningen af sin opgave sat flere bemærkelsesværdige rekorder for Flåden i nyere tid. Siden afsejling fra Godthåb den 20. juli har skibet ud af 72 sejldage kun været i havn fra 5.-7. august i Reykjavik. THETIS har siden Reykjavik været 54 døgn i søen uden havneanløb. Det er en rekord, der sandsynligvis kun, søværnets nuværende aktivitetsmønster taget i betragtning, vil kunne blive slået af THETIS på et senere togt.

THETIS har under sit togt på Nordøstgrønland opereret nord for 79° N ud for Lamberts Land - højere end noget dansk orlogsskib tidligere har befundet sig. I forbindelse med operationerne har såvel Danmarkshavn som Daneborg modtaget besøg af THETIS i nogle få timer, hvor der blev opankret for besøgsudveksling.

THETIS

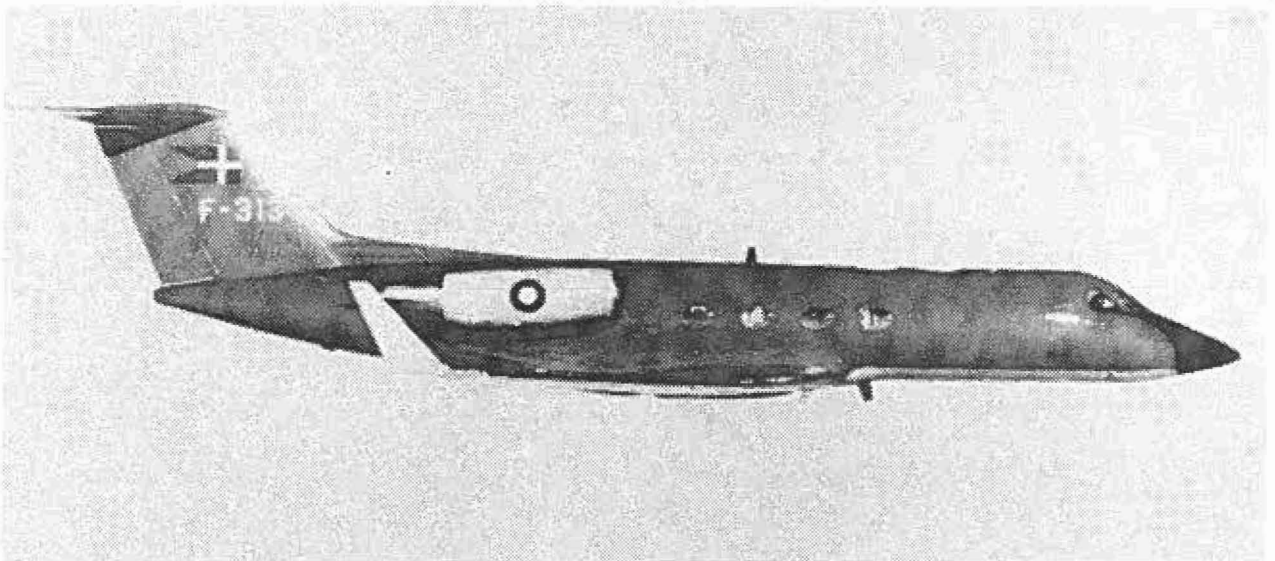
Foto: Søværnet

Søværnets deltagelse i olieeftersforskningen på Grønland begyndte 20. juli, da THETIS i fineste grønlandske sommervejrl forlagde ud på Torquvssaq Banke sydvest for Sukkertoppen. I løbet af de følgende to uger blev det seismiske udstyr justeret til forholdene i de grønlandske farvande, og måling af linier til supplement for tidligere udførte målinger blev udført. Den 2. august sejlede direkte fra måleområdet sydover gennem Prins Christianssund til Reykjavik. Den 5. august lagde skibet til i Sundahölm for ombordtagning af forsyninger og bunkring til de kommende to måneder, og to dage efter sejlede THETIS nord over i Danmarksstrædet med kurs direkte mod kysten ud for Kejser Franz Josefs Fjord på 73° N. Isen mødte THETIS i tågebanks nord for Scoresby Sund, og de følgende par uger befandt skibet sig næsten konstant i den specielle tåge, som er et særkende for grønlandske farvande i sommerperioden. Tiden blev imidlertid ikke spildt. THETIS udførte i hele august seismiske målinger i storisen fra 73° N til nord for 78° N. Det var i hele denne måned kun på afstand, at besætningen mellem tågebanks kunne beundre østkystens vilde og bjergrige, men meget smukke natur.

De seismiske målinger kan kun udføres i områder med meget begrænset is, det vil sige kun i tætheder på 3/10 is. Det seismiske målekabel benævnt "streameren" på 3,6 kilometer er især sårbart under sætning og bjærgning, hvor det flyder i overfladen. Det gjaldt om at finde isfrie områder for sætning. THETIS helikopter (H(LYNX, S-170)) var hovedaktøren i rollen, når det gjaldt om at finde klart vand samt områder, hvor målingerne kunne gennemføres. Helikopteren anvendtes også til at vurdere isbrænner, der skulle forceres, når målingerne først var i gang. Under KANUMAS fløj helikoptergruppen ialt 116 timer.

Udover skibets egne varslings- og sensorsystemer var der betydelig støtte til rådighed for operationerne i den østgrønlandske storis.

Luftgruppe Vest, der er stationeret på Søndre Strømfjord, foretog med GULFSTREAM III, fiskeriinspektionsflyet, recognoscering af udvalgte større områder ved hjælp af et til opgaven særligt anskaffet radarsystem, SLAR, (Side

Fiskeriinspektionsflyet GULFSTREAM III

Foto: Søværnet

Looking Airborne Radar). Til brug for den "strategiske" planlægning om bord bidrog Danmarks Meteorologiske Institut med iskort baseret på satellitobservationer.

Den 3. september blev målingerne afbrudt, og THETIS gik på siden af den finske isforstærkede tanker VIKLA på ca. 8000 tons i storisen ud for Hold With Hope. I fint klart vejr overførtes forsyninger til den sidste måneds aktiviteter. Samme aften gik THETIS til ankers ud for Daneborg, slædepatruljen SIRIUS hovedkvarter. Anledningen var skift af gearolie på fremdrivningssystemet, men selvfølgelig blev der også en god anledning til et besøg af slædepatruljens folk om bord samt en kærkommen pause for besætningen til at strække benene i land.

I september var vejret generelt mindre tåget end måneden før. THETIS gik fra Daneborg direkte nordpå, og i de følgende par uger arbejdedes der i områderne mellem 76° N og 79° N. Den 10. september nåede THETIS $79^{\circ}29'4''$ N i forbindelse med målinger. Isforholdene på det tidspunkt var imidlertid så gode, at skibet uden problemer kunne have nået væsentligt længere mod nord.

Fra midten af september gik det igen sydover, idet man søgte at måle linien, hvor isen tidligere på sæsonen havde forhindret dette. Herunder foretog THETIS et kortvarigt anløb af Danmarkshavn på 6 timer, hvor besætningen fik lejlighed til et besøg på den meteorologiske station.

Fra den 19. september prægedes vejret af et stormlavtryk. Målingerne måtte indstilles til havs og fortsattes i de lange dybe østgrønlandske fjorde. Kejser Frantz Josephs Fjord, Kong Oscars Fjord og til sidst i Scoresby Sund og Hall Bredning.

Lørdag den 28. september foretoges det sidste "skud" med luftkanonerne. THETIS havde da målt ialt 3240 kilometer i isfyldt farvand på Grønlands nordøstkyst.

For søværnets vedkommende er det første gang, et skib har opereret så langt mod nord ved Grønlands østkyst. Skibets tilstedeværelse i to måneder har betydet en forøget overvågning, samtidig med at den seismiske opgave er blevet løst.

THETIS fortsætter med sine normale opgaver ved Grønland indtil 13 november.

(THETIS)

DET NORSKE KONGEPAR BESØGER HOLMENS KIRKE

I forbindelse med det norske kongepars statsbesøg i Danmark besøgte Kong Harald og Dronning Sonja Holmens kirke. På søheltens 301-års fødselsdag lagde kongen en krans ved Tordenskiolds sarkofag i Kapelsalen.

Til stede ved ceremonien var ud over kongeparrets følge kirkens præster og medarbejdere, menighedsrådets medlemmer og medlemmer af selskabet Danske Tordenskiold-Venner med direktør Friisager i spidsen.

Den norske Konge dvæler foran søheltens sarkofag

Ved sarkofagen holdt Holmens provst denne tale:

"Deres Majestæter.

Holmens kirke, som er Deres Majestæter et kendt kirkehus, har i sin århundreder lange historie ofte dannet ramme om vigtige begivenheder i Rigets, Kongehusets, Folkets og Marinens liv. Også om begivenheder i tiden, da Danmark og Norge var tvillingeriger.

Sarkofagen, vi står ved, er et af vidnesbyrdene herom.

Til kirke søger vi mennesker, når livet bliver overvældende, og når mindet skal fastholdes i troværdighed for Guds ansigt.

I de senere år er i Holmens kirke blevet markeret:

I 1988 - 400-året for Christian IVs tronbestigelse. En begivenhed, der blev fejret med lige stor oprigtighed i Norge som i Danmark.

Kongen, hvis valgsprog var: "Gudsfrygt styrker rigerne".

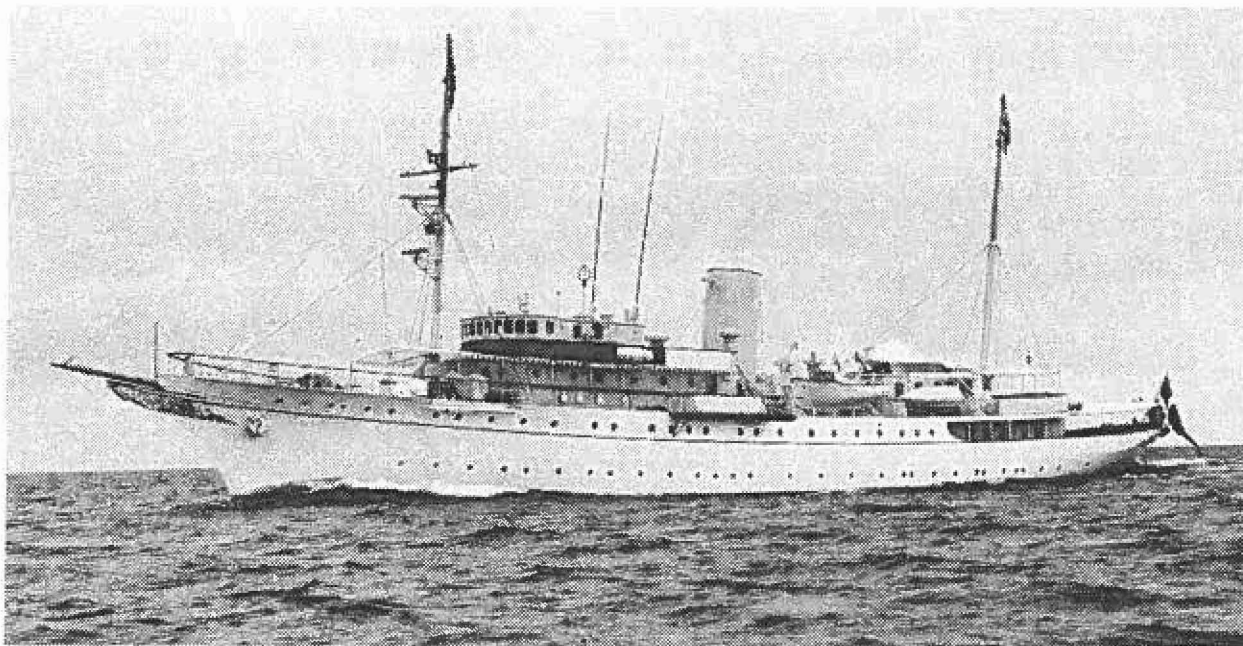
I 1990 - 300-året for Peter Tordenskiolds fødsel. Den unge fra Norge, der kom til Danmark og blev såvel danske som norske sømænds helt, forbillede og myte. Inspiratør for den danske og norske flåde. Flåderne, der også i de senere år i NATO og i Golfen har følt tvillingebåndets forpligtigelse. Senest i januar 1991 - Nordmænd i Danmark og danskeres mindegudstjeneste for Hans Majestæt Kong Olav d. V. Prinsen, der kom fra Danmark, og der som Norges konge gjorde ALT - også i vort land - for Norge. Med dyb respekt takker vi for en norsk Konges trofaste venskab.

Vi har ved disse begivenheder med vort danske kongehus vedgået arv og gæld.

Deres Majestæters tilstedeværelse i dag i Holmens kirke og Deres Majestæts krans ved Tordenskiolds kiste tillader vi os med taknemmelighed at forstå som et vidnesbyrd om, at også Norges kongehus med os vedstår fælles arv og gæld.

I mindet om fortidens mænd beder vi Gud om også i fremtiden at lade Guds-frygt styrke Rigerne, at han vil være Norge og Danmark god."

(Ankerkæden)

Kongeskibet DANNEBROG

Foto: Søværnet

KONGESKIBET DANNEBROGS TOGT 1991

Den 17. april hejste Kongeskibet DANNEBROG kommando for at påbegynde togtet 1991. De to første uger var helliget forskolesejlad i danske farvande, hvor der blev indøvet havari- og bjærgningsruller, demonstreret HOIST fra gummibåd samt øvet i fartøjstjeneste, ceremoniel m.m.

Hendes Majestæt Dronningen og Hans Kongelige Højhed Prinsen gik officielt om bord den 3. maj, hvorefter DANNEBROG traditionen tro sejlede til Helsingør, hvor Kronborg salutede Kongeflaget med 27 skud.

Dermed var "startskuddet" til det egentlige sommertogt givet, og DANNEBROG aflagde besøg i Rønne den 21.-23. maj samt Århus den 25.-26. maj.

Den 11.-13. juni var DANNEBROG i Frederikshavn, hvor skibet afholdt et kontaktarrangement for særligt indbudte gæster fra Frederikshavn by og flådestation. Den 13. juni blev der med velvillig og stor hjælp af navigationsmester B. Skydt afholdt fart- og manøvreprøver i Albæk bugt, hvorefter DANNEBROG returnerede til bøje 7 i København.

Den 18. juni stod DANNEBROG ud i Sundet på en rutinesejlads og den 19. juni kom Teknikinspektøren om bord for at afholde inspektion, hvorunder der fra inspektionsholdets side var indlagt adskillige hændelser så som "sort lys", mand over bord, havari, brand m.m.

Fra den 27. juni til 4. juli blev der aflagt officielt besøg i Århus og Vejle. Endvidere deltog DANNEBROG i festligholdelsen af Kongelig Dansk Yachtklubs 125 års jubilæum på Valdemar slot, hvor skibet lå ankret op i Lunkebugten ud for Tåsinge. Fra Lunkebugten gik turen tilbage til Århus med ankomst den 4. juli.

Den 18. juli afgik DANNEBROG med kurs mod Oslo, hvor Hendes Majestæt Dronningen skulle deltage i den norske kronprins Håkons 18 års fødselsdag. Turen forløb planmæssigt og i strålende sol, hvilket gjorde sejladsen gennem Oslofjorden utrolig smuk. DANNEBROG lå i Oslo fra den 19. til 21. juli, hvor besætningen også havde rig lejlighed til at se nærmere på byen.

Den 21. juli afsejlede Kongeskibet med kurs mod Marstrand i Sverige, hvor Hans Kongelige Højhed Prins Henrik skulle deltage i sejlads for drager i perioden den 21.-25. juli.

Marstrand er en utrolig hyggelig by, der om sommeren summer af liv og glade dage. På Marstrandsön ligger Carlstens fæstning, der som bekendt blev erobret af Tordenskiold under anvendelse af list og psykologisk krigsførelse. Velfærdsudvalget havde taget kontakt til Carlstens kommandant, hvilket resulterede i, at besætningen fik en interessant rundvisning samt efterfølgende traktement i fæstningens gamle riddersal.

Den 26. juli var DANNEBROG atter i Århus, hvor Hendes Majestæt Dronningen residerede på Marselisborg slot indtil den 31. juli, da DANNEBROG sejlede Hendes Majestæt til København.

I august måned afholdtes LEAVEX i den udstrækning tjenesten tillod.

Fra den 1. til 5. september var Kongeskibet ankret op ud for Rungsted, hvor Hans Kongelige Højhed Prinsen deltog i sejladsen "ROYAL DRAGON SILVER CUP".

Den 6. september sejlede DANNEBROG for sidste gang i år Hendes Majestæt Dronningen til Århus for at åbne Festugen. DANNEBROG returnerede til København den 8. september. Samme dag kl. 1425 gik Hendes Majestæt Dronningen og Hans Kongelige Højhed Prinsen officielt fra borde under salut fra salutbatteriet Sixtus.

Senere samme dag forhalede DANNEBROG fra bøje 7 til Flådestation København, hvor afrigingen blev påbegyndt.

Den 11. september kl. 15 sejlede Kongeskibet fra Flådestation København med kurs mod Flådestation Frederikshavn, hvortil hun ankom den 12. september.

I perioden fra den 12. til 19. september blev skibet afrigget og klargjort til sit andet år i vinterhi på Flådestation Frederikshavn og vedligeholdelse ved Sæby værft.

Den 20. september kl. 09 blev flag og kommandotegn nedhalet og de værnepligtige hjemsendt efter et godt togt.

(DANNEBROG)

PATRULJEFARTØJET LAXEN PÅ SIT FØRSTE ADOPTIONSBESØG I ADOPTIONSBYEN GREAA

Patruljefartøjet LAXEN forlod sin ny basehavn, Flådestation Korsør, torsdag den 29. august 1991 om eftermiddagen. I løbet af aftenen og natten navigeredes gennem Svendborgsund og Lillebælt - farvandsafsnit som ellers ikke så ofte besejles af Standard-Flex 300 enheder.

Tidligt om morgenen næste dag ankom LAXEN til Lyngsbæk Pier, hvor et antal gæster fra Grenaa byråd, havn og marineforening gik om bord for at sejle det resterende stykke til Grenaa med deres ny "adoptivbarn", patruljefartøjet LAXEN.

Umiddelbart efter ankomsten til Grenaa afholdtes pressemøde. Først på eftermiddagen gik turen til Grenaa byrådssal, hvor den officielle del af adoptionen fandt sted ved viceborgmester Gert Schou, som på byens vegne skænkede LAXEN et maleri malet af en lokal kunstner, som skibet gengældte med et maleri af S. Kieler (pensioneret kommandør) forestillende "LAXEN ud for Fornæs".

Kort efter hjemkomsten fra byrådssalen blev chefen for LAXEN uventet afhentet i hestevogn og kørt på sightseeing i Grenaa. Samme aften var der inviteret til cocktailparty på LAXENS agterdæk for særligt indbudte.

LAXEN's chef trækkes rundt af landheste

Lørdag morgen havde Grenaa Marineforening arrangeret skydestævne. Samtidigt hermed afholdtes om bord officiel frokost for medlemmer af Grenaa havneudvalg m.fl. Eftermiddagen bød blandt andet på et virksomhedsbesøg på PER UDSEN AIRCRAFT INDUSTRY, der producerer dele til både F-16 fly og LYNX helikoptere.

Søndag morgen var der fodboldkamp mellem et hold fra LAXEN og et hold fra Grenaa.

Både lørdag og søndag var LAXEN åben for offentligheden, og besøgstallet kom op på ca. 600. Godt hjulpet af Søværnets Tamburkorps og Søværnets Flyvetjeneste.

Mandag morgen deltog Grenaa's borgmester Arne Jessen, med flere, i morgenskaftning om bord, hvorefter en demonstrationstur til Lyngsbæk Pier gennemførtes.

Det mærkedes tydeligt, at det veloverståede adoptionsbesøg havde været et passende afbræk i den til tider noget trivielle patruljetjeneste.

(LAXEN)

SEHESTED PÅ ADOPTIONSBESØG I HORSSENS

Efter en og en halv uge på havet i forbindelse med den stående atlantehavsflådes (STANAVFORLANT) øvelser i Østersøen m.v. lagde torpedobåden SEHESTED til i Århus havn fredag morgen den 23. august. Gæster fra Horsens by steg om bord kl. 1045 til en præsentationssejlad til Horsens.

Afgangen foregik planmæssigt kl. 11. Undervejs demonstrerede besætningen skibets egenskaber for gæsterne. SEHESTED ankom til Horsens kl. 1330 og chefen aflagde officiel visit på rådhuset.

Kl. 1400 var Horsens kommune vært ved en frokost på rådhuset for en del af SEHESTEDs besætning. Samme aften havde skibet inviteret gæster fra byen til et cocktailparty om bord.

Lørdag stod der kapsejlad på programmet som det første. Horsens sejlkлуб havde arrangeret den årlige sejlad i "606-jolle" på Horsens Fjord. Den blev afviklet til stor morskab for både SEHESTEDs besætning og Horsens sejlkлуб. Efter sejladen var der præmier til vinderholdet. Lørdag havde skibet åbent hus for besøgende fra kl. 12 til 15. Der noteredes 387 gæster. Under åbent hus assisterede en helikopter fra Søværnets Flyvetjeneste, dels ved en simuleret redningsøvelse og dels i en statisk opstilling. Kl. 1400-1600 var der en rundvisning på Horsens Statsfængsel for SEHESTEDs besætning. Samme aften havde Horsens Sejlkлуб arrangeret fest.

Søndag kl. 0930 var SEHESTED vært ved "morgensang" på fordækket, hvori repræsentanter fra Horsens Marinehjemmeværn deltog. Igen søndag kl. 12-15 var der "åbent hus" om bord, hvor 369 besøgte skibet, medens Horsens Politiorkester spillede på kajen. Kl. 14-17 havde Horsens Marineforening arrangeret dartkonkurrence og hyggeligt samvær. Samme aften besøgte SEHESTEDs besætning "Action Park" i Tørring, hvor der blev dystet i "go-cart race" og "firhjulsmotorcross", hvilket er en årlig tilbagevendende begivenhed, der ses frem til med stor forventning.

Om mandagen sejlede SEHESTED fra Horsens kl. 09 med gode minder om endnu et adoptionsbesøg i Horsens, hvis indbyggere tilsyneladende også havde glæde af besøget.

(SEHESTED)

NYT HOLD PREMIERLØJTNANTER FRA SØVÆRNETS OFFICERSSKOLE

Den 1. november udnævntes afgangsholdet på Søværnets Officersskole til premierløjtnanter. Holdet, der bestod af 12 elever af teknisk retning elektronik og maskin, afsluttede dermed fem års uddannelse.

Ved afgangshøjtideligheden deltog Forsvarsministeren, Chefen for Søværnets operative Kommando, adskillige repræsentanter for sømilitære og civile myndigheder og skoler samt ikke at forglemme, pårørende til de nyudnævnte premierløjtnanter.

Chefen for Søværnets Officersskole kom i sin udnævnelsestale ind på detaljerne i det lange og krævende uddannelsesforløb og sluttede af med at lykønske holdet med et bemærkelsesværdigt flot resultat, der accentueredes ved overrækelsen af Gerners Medalje til premierløjtnant Heino Rost-Nielsen. Tildelingskriteriet for denne medalje er et afsluttende resultat på mindst 10,00. Herudover havde skolechefen den glæde at overrække et stort antal flidspræmier og legatportioner fra militære og civile institutioner, foreninger og fonde.

Chefen for Søværnets operative Kommando beskrev i sin tale det søværn i forandring, der vil møde de unge officerer - de vilkår og muligheder, der vil danne rammen om det fremtidige virke. Admiralen lagde specielt vægt på begrebet "eksemplets magt" og sluttede af med at ønske de unge officerer velkommen som kolleger i søværnets officerskorps.

Forsvarsministeren hæftede sig ved Danmarks rolle i den sikkerhedspolitiske udvikling og lagde specielt vægt på forsvarets bidrag hertil i lyset af det seneste års begivenheder. Ministeren beskrev herefter kort de fremtidsperspektiver, der er realistiske for forsvaret. Afslutningsvis lykønskede Forsvarsministeren udnævnelsesholdet med den afsluttende uddannelse, der giver en fremragende baggrund for at udfylde den fremtidige lederrolle.

De nyudnævnte premierløjtnanter 1. november 1991

Foto: Søværnet

Efter den mere højtidelige del af programmet var skolen vært ved en reception.

Udnævnelsesprogrammet indeholdt et stort musikalsk islæt af traditionel maritim karakter. Søværnets Tamburkorps ydede her som sædvanlig en fremragende indsats, på trods af en større, netop gennemført udskiftning af det værnepligtige musikerpersonel.

(Søværnets Officersskole)

FODBOLDEN I GLORVÆRDIG DVALE PÅ FÆRØERNE

Så er alle tiders mest omtalte fodboldsæson på Færøerne slut - i den forbindelse også for Færøernes Kommando.

Kommandoens hold har i indeværende sæson bl.a. spillet kampe mod inspektionsskibene HVIDBJØRNEN og BESKYTTEREN - både A og B besætningerne.

Det lykkedes kommandoen at forblive ubesejret. I den sidste kamp den 24. oktober spillede man uafgjort 3-3 mod HVIDBJØRNEN.

Den årlige pokalkamp mod Flyvestation Torshavn blev igen i år vundet af søværnet efter en meget jævnbyrdig kamp, hvor "flyverne" bragte sig foran 2-1

inden pausen. Det lykkedes dog "sømændene" at vinde anden halvleg 3-1, så slutresultatet blev 4-3.

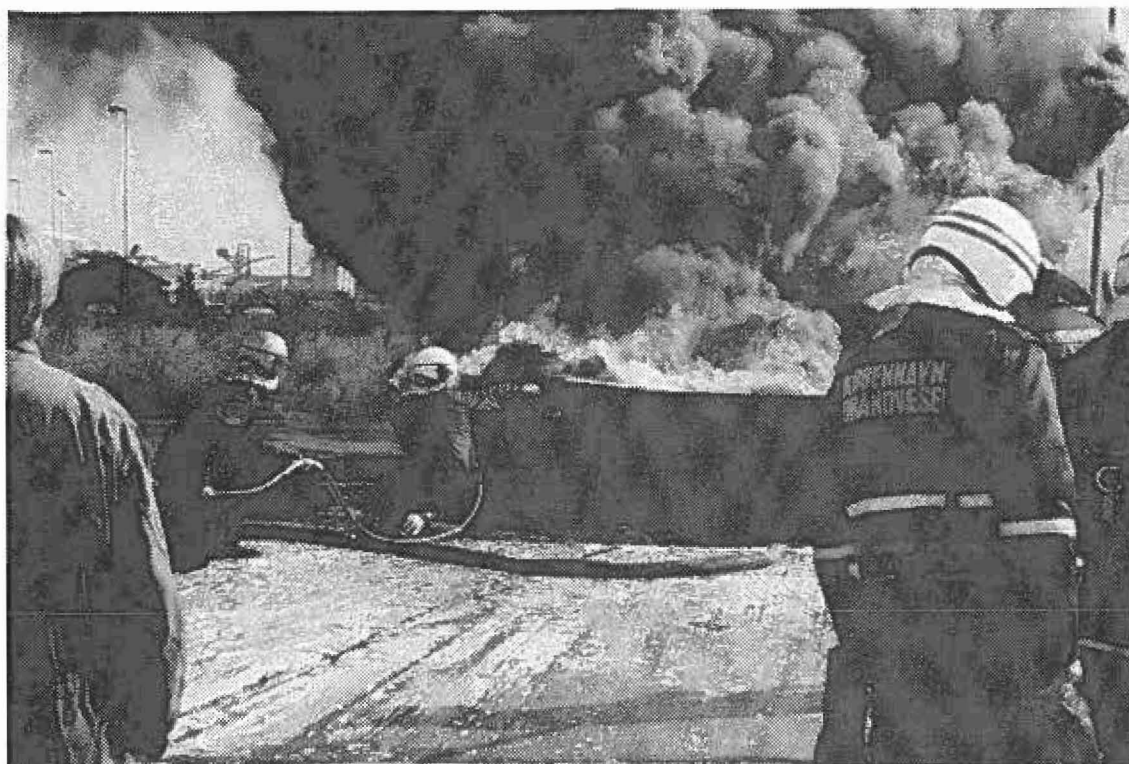
Blandt årets modstandere kan specielt nævnes skoleskibet DANMARK, som dog kom til kort mod det rutinerede hold fra Færøernes Kommando, der for tiden er bemanded af 36 mand. De 12 på holdet har en gennemsnitsalder på 30 år.

Årets slutresultat blev således af 7 spillede kampe, 6 vundne og en enkelt uafgjort, ialt med en målscore på 62-11. (Var det mon kommandoens fine resultater, der smittede af på det færøske landshold - eller omvendt? RED).

(Færøernes Kommando)

DEMONSTRATION AF NYT BRANDSLUKNINGSMIDDEL PÅ HAVARIKURSUS

Firmaet Sophus Berendsen Marine A/S har netop præsenteret, for første gang i Danmark, et enestående nyt brandslukningsmiddel "FLAM:EX", som er udviklet i Holland og Norge.

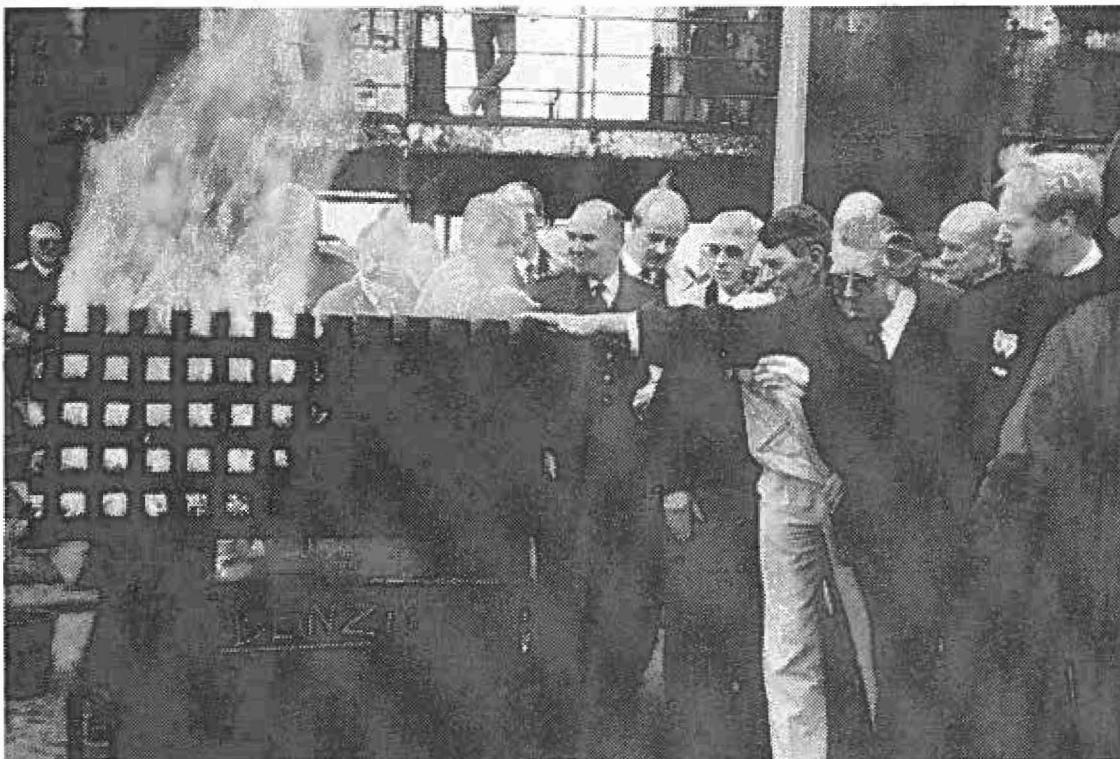

Oliebrand slukkes

Foto: Søværnet

Ved en række slukningsdemonstrationer på Søværnets Teknikskole, Havarikursus blev det nye produkts effektivitet demonstreret for bl.a. søværnet, flyvevåbnet, civilforsvaret, brandvæsen, forskellige forsikringsselskaber og rederier samt særligt interesserede.

Det helt specielle ved slukningsmidlet er, at det øger vands brandslukningsevne op til ni gange. Samtidig er det både lugt- og giftfrit med en betydelig køleeffekt, der nedsætter risikoen for genantændelse.

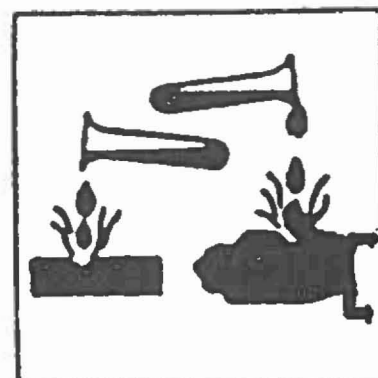
Håndprøven

Foto: Søværnet

Ved arrangementet vist "håndprøven", hvor interesserede (se foto) straks efter en brandslukning får lejlighed til at lægge hånden på det, der få sekunder før var omspændt af flammer - en overbevisende demonstration!
Havarikursus har modtaget en del væske til fortsat afprøvning.

(Søværnets Teknikskole, Havarikursus)

FARLIGE STOFFER OG MATERIALER

Allerede den tyske læge Paracelsus (1493-1541) sagde: "Alt er for så vidt gift, men giftvirkningen afhænger af dosis".

Publikationen "Farlige stoffer og materialer" (SMKTEK PUB 061-080) udsendes inden nytår til alle, der kan trække på det EDB-baserede lagersystem (MILLAG). Knap 200 tjenestesteder vil modtage publikationen.

Baggrunden er arbejdsministeriets bekendtgørelse nr. 540 af 2. september 1982 "Bekendtgørelse om stoffer og materialer". Den kræver, at der for hvert

enkelt stof eller materiale, som kan være farligt for mennesker, eller i øvrigt forringere sikkerhed eller sundhed, skal udarbejdes en brugsanvisning.

I forsvaret sker en omarbejdelse af firmaernes brugsanvisninger, fordi disse er af vekslende kvalitet og udseende. De resulterende værnsfælles leverandørbrugsanvisninger (VF-LBA'er) har en høj kvalitet og samme standard. Det betyder, at de tre værn kan udveksle brugsanvisninger, når der er behov for det.

En værnsfælles brugsanvisning består af 4 sider og omhandler en række faste punkter, som det er nødvendigt at have kendskab til for at kunne arbejde forsvarligt med det pågældende produkt. De fire vigtigste punkter skal kort omtales her:

- Forholdsregler ved brug af produktet angiver bl.a. hvilke personlige værnemidler, det er nødvendigt at anvende.
- Produktets sundhedsfarlige egenskaber ved indånding, indtagelse eller kontakt med huden eller øjnene angives.
- I tilfælde af uheld angives hvilken førstehjælp, der er nødvendig for at afhjælpe de sundhedsfarlige virkninger. Desuden angives førstehjælp ved forbrændingstilfælde.
- Til sidst skal man lægge mærke til mærkningen. Under mærkningen nævnes hvilke stoffer blandt indholdet, der er tilstede i så stor en mængde, at de er "farlige". Til "de farlige stoffer" knytter sig nogle risiko- og sikkerhedsbemærkninger samt et faresymbol, som man skal holde sig for øje.

Publikationen vil løbende blive vedligeholdt. Man er velkommen til at rette henvendelse vedrørende publikationen eller farlige stoffer og materialer til Søværnets Materielkommando, Arbejds miljøkontoret.

(Søværnets Materielkommando)

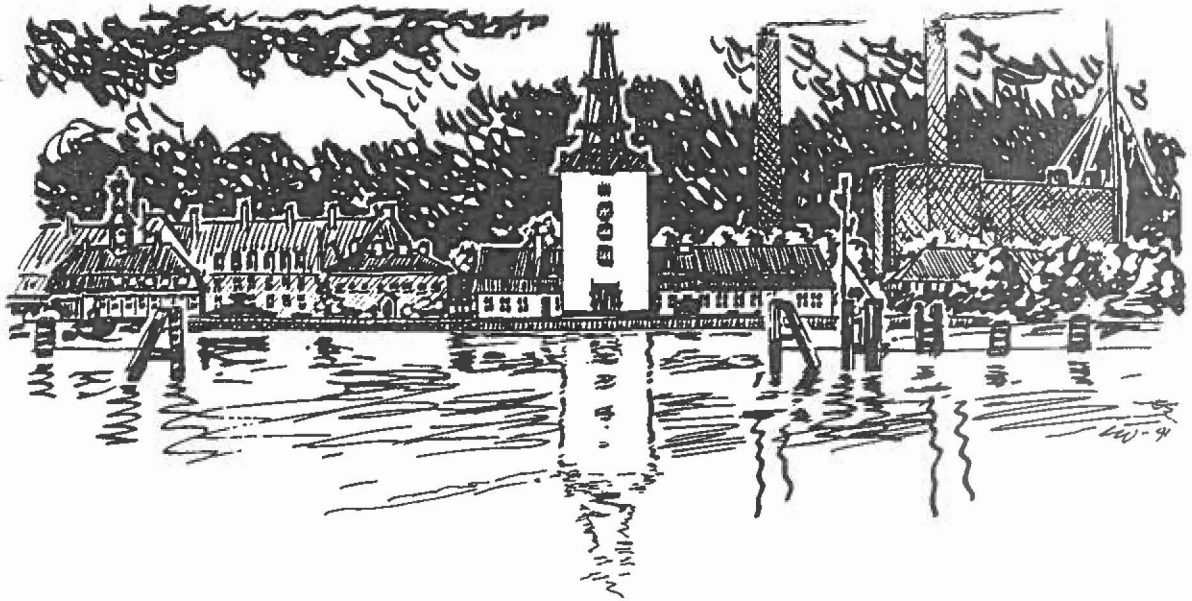
HOLMEN OPSTÅR SOM MARINESTATION - FLÅDESTATIONEN NEDLÆGGES

Planerne for afvikling af Flådestation København og etablering af Marinestation Holmen er nu ved at tage endelig form.

Implementeringsgruppen vedrørende udflytning fra Holmen har oprettet "Koordineringsgruppen vedrørende Holmen". Gruppen har til opgave at udarbejde en detaljeret plan for reduktion og nedlæggelse af Flådestation Københavns afdelinger; alt i relation til de konsekvenser, som udflytning af eskadrerne, værnepligtsuddannelsen og flådestationens forsyningsafdeling måtte have på flådestationens bemanning og bygninger. Endvidere udarbejdes en plan for etablering af Marinestation Holmen herunder opgaver, organisation, bemanning, bygningsmæssige behov samt tidsplan.

Ved nedlæggelsen af Flådestation København og oprettelsen af Marinestation Holmen, som er fastsat til den 1. maj 1993, er der planlagt en personelmæssig nedgang på ca. 260 militære og ca. 410 civile normer, således at Marinestation Holmens fremtidige bemanning bliver på ca. 125 normer.

Reduktionen af flådestationen vil ske dråbevis i takt med, at aktiviteterne udflytter eller ophører. Implementeringsgruppen har i samarbejde med flådestationens ledelse udarbejdet en oversigt over ca. 100 aktiviteter med tilhørende terminer, som i de næste halvandet år enten skal være udflyttet fra området eller helt ophøre.

På denne baggrund er de enkelte afdelinger og sektioner ved Flådestation København pålagt at udarbejde en oversigt over de personelreduktioner, som vil være en konsekvens af udflytningen af de forskellige aktiviteter.

Efterhånden, som personelstyrken reduceres, vil visse af de nu anvendte bygninger på Holmen kunne frigøres til andet formål.

Planen for afvikling af Flådestation København forventes at foreligge i foråret 1992, hvorefter der kan udarbejdes en samlet personeldispositionsplan for det berørte personel.

(Implementeringsgruppen
vedrørende udflytning fra Holmen)

JUBILARSTÆVNE

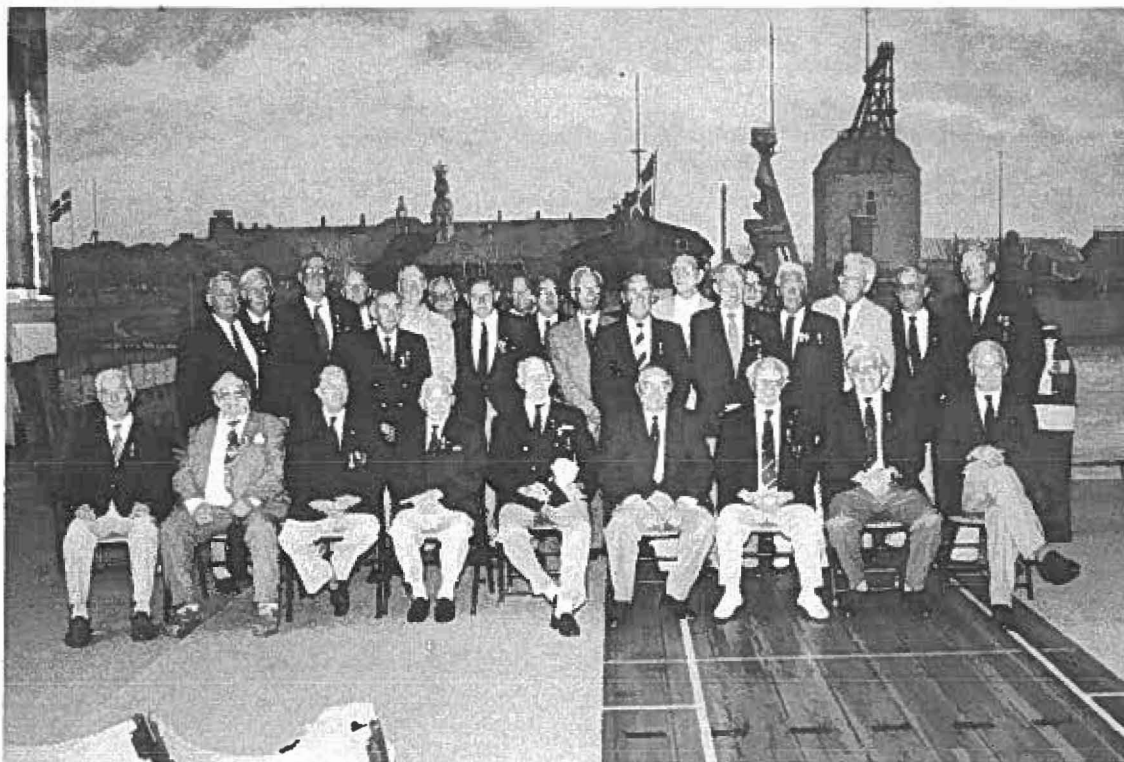
Marineforeningens årlige jubilærstævne afholdtes på Holmen den 25. august i usædvanligt godt vejr. Søværnet havde med stor velvilje gjort det muligt at vise de gamle orlogsgaster dets nyeste enhed, inspektionsskibet TRITON; så med det vejr kunne stævnet kun blive en succes.

Deltagerne samledes ved Værftbrovagten, og efter en kort andagt ved orlogspræst Henrik Jul Petersen fra torpedobådseskadren, nedlagde ældste deltager, Knud Rasmussen fra årgang 1925, sammen med landsformanden en krans ved mindestenen.

Derefter begav man sig til "Eksercer- og gymnastikhuset" på Frederiksholm, hvor landsformanden kunne aflevere 135 jubilarer, hvoraf 25 50-års, til chefen for Flådestation København.

I sin velkomst fremhævede landsformanden bl.a. den almindelige værnepligts betydning som en væsentlig del af Danmarks sikkerhedsnet, der sikrer forsvaret en bred folkelig basis. Samtidigt giver tjenesten den enkelte en personlig udvikling og skaber personlige kontakter og kammeratskab på tværs af geografiske og sociale skel. Han udtrykte derfor håbet om, at der også i fremtiden ville blive indkaldt værnepligtige til Flåden, så befolkningens kontakt med og kendskab til den sejrende flådes opgaver og vilkår ikke går tabt.

Landsformanden påpegede også, at korvetten OLFERT FISCHERs kompetente indsats i Persergolfen i det forløbne år havde vist betydningen af en dansk orlogsflåde, der på værdig måde kunne vise flaget ved opfyldelsen af de forpligtelser, der påhviler Danmark som partner i det internationale samarbejde.

50-års jubilarene ved Marineforeningens jubilærstævne 1991

Foto: V.P. Heise

Chefen for flådestationen, kommandør F. Volke, bragte jubilarerne søværnets hilsen. I sin tale kastede kommandøren blikket tilbage på de mange historiske begivenheder, Holmen har været vidne til i de over 300 år, den var Flådens hovedbase. Han gav også en kort oversigt over den nuværende orlogsflådes

helt moderne enheder og omtalte den påbegyndte udflytning fra Holmen til flådestationerne i Frederikshavn og Korsør. Sluttelig takkede kommandøren marineforeningerne for en altid gæstfri modtagelse og aktiv medvirken til at styrke interessen for søværnet.

"Admiral Carstensens mindebæger" for god skydning og eksemplarisk tjeneste i søværnet tildeltes for 1991:

Ældste deltager i jubilarstævnet, Knud Rasmussen, årg. 1925 og modtageren af "Admiral Carstensens mindebæger", marineoverkonstabel Thomas Nilsson.

Foto: V.P. Heise

- Marineoverkonstabel Thomas Nilsson, SPRINGEREN, der fik bægeret overrakt af Søværnets Våbeninspektør, samt
- nu hjemsendt værnepligtig Martin Nielsen, der ikke kunne være til stede på dagen. Han fik bægeret overrakt under Marineforeningens landsskyttestævne i Næstved den 8. september.

Under mønstringen spillede Kvindelige Marineres Musikkorps til flagceremoniel og fællessang, og korpset gik i spidsen, da jubilarene derefter marcherede gennem Holmen til "Bradbanken" for at bese TRITON, inden stævnet afsluttedes med sild og biksemad under kammeratligt samvær i cafeteriet.

(Marineforeningen)

NORDISKE MARINEKONKURRENCER 1991

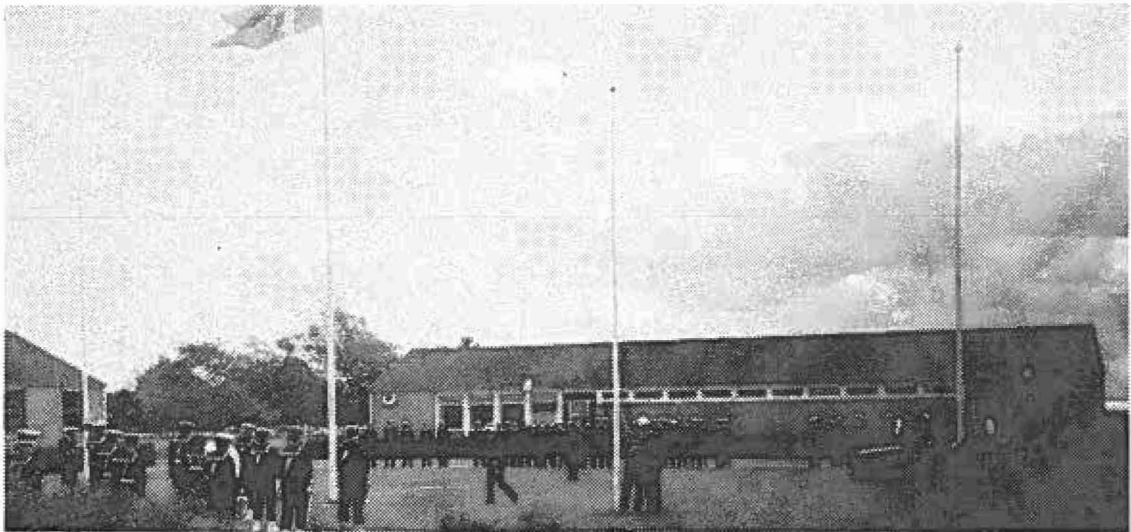
Marinekonkurrencerne for nordiske reserveofficerer blev en succes.

Danmark var i år for første gang værtsnation for Nordiske Marinekonkurrencer, som afholdes hvert andet år.

Den 13.-15. september var Forsvarets Center for Lederskab, Lynæsfort ved Hundested, rammen om det store arrangement, som var planlagt og styret af søværnet og Reserveofficersforeningen i Danmark.

Det gode konkurrencefarvand og skydebaner indenfor en rimelig rækkevidde gjorde Lynæsfort til et meget egnet indkvarteringssted.

Søværnet havde efter aftale med Farvandsdirektoratet velvilligt stillet 4 søopmålingsfartøjer (SKA-både) til rådighed for såvel træning af de danske hold, som til de endelige konkurrencer i dagene 13.-14. september. Fartøjerne viste sig at være særdeles velegnede til formålet.

Søværnets Tamburkorps siger velkommen

Foto: W. Jørgensen

Velkomsten.

Ved åbningen af konkurrencerne musicerede Søværnets Tamburkorps, hvorefter de nordiske flag blev hejst og chefen for Søværnets operative Kommando, kontreadmiral K. Borck, bød velkommen til deltagerne og understregede værdien af, at reserveofficerer fra Finland, Sverige, Norge og Danmark regelmæssigt mødes i venskabelig kappestrid og på den måde bidrager til nordisk sammenhold.

Baggrunden.

Siden 1953 har der været afholdt marinekonkurrencer for reserveofficerer med deltagelse fra Finland, Sverige og Norge. Danmark har også været indbudt, men har indtil 1987 enkelte gange været repræsenteret ved en observatør.

Det var også tilfældet i 1985, hvor den nuværende kommandørkaptajn af reserven, Wolmer Jørgensen, deltog. Ved afslutningen af konkurrencerne det år rettede chefen for Vestlandet Sjøforsvarsdistrikt, kontreadmiral Arne Utne en kraftig opfordring til, at Danmark fandt sin plads i konkurrencerne fremover, så man med rette kunne kalde det Nordiske Marinekonkurrencer.

Denne opfordring blev fulgt, og forslaget fremlagt i søværnets reserveofficersudvalg. Resultatet heraf blev, at Danmark skulle forsøge at etablere hold til de næste konkurrencer i Finland i 1987.

I Finland indhøstede de danske deltagere nyttige erfaringer, som blev yderligere udbygget ved konkurrencerne i Sverige i 1989. Begge steder blev der udtrykt glæde over, at Danmark nu deltog på lige fod med de øvrige nordiske lande.

Konkurrencerne 1991.

Vejrguderne viste sig fra den allerbedste side med let til frisk vind fra syd til sydvest og god sigt med dagtemperaturer på 17-20 grader.

En hektisk stemning og stor aktivitet prægede konkurrencerne for deltagerne i de forskellige discipliner, såsom dag- og natnavigation, signalering, skydning m.v.

Konkurrencerne blev afviklet i en god og sportslig atmosfære, og juryen med overdommer kommandør Niels Helk i spidsen, kunne inden afslutningsmiddagen den 14. september bekendtgøre resultaterne uden vaklen.

Resultaterne.

Ifølge konkurrencereglerne kan hvert land stille med to hold på hver fire mand samt delegationsleder, jurymedlem, reserver m.v. I alt en delegation på 13 mand.

Premieoversigt

Foto: W. Jørgensen

Holdkonkurrencens vindere i de forskellige discipliner blev følgende:

Dag- og natnavigation:	DK-2
Dagnavigation:	F-1
Natnavigation:	DK-2
Skydning:	F-1
Signalering:	(DK-1) + F-1

Begge hold ved signalering havde samme resultat, hvorfor der blev trukket lod, som Finland vandt.

Holdkonkurrencernes samlede resultat blev følgende:

- Nr. 1: Finland - hold 1
- Nr. 2: Danmark - hold 2
- Nr. 3: Sverige - hold 1

Vindere ved individuel præstation ved skydning:

- Pistolskydning: Danmark
- Geværskydning: Finland

Den bedste nation: Sverige.

Alle fik deres præmier overrakt af chefen for Søværnets operative Kommando, kontreadmiral Knud Borck.

Foto: W. Jørgensen

Kommandørkaptajn Wolmer Jørgensen (tv) lytter

Foto: Reserveofficersforeningen

Afslutning.

Ved den afsluttende festmiddag var der megen ros til konkurrenceledelsen med kommandørkaptajn af reserven, Wolmer Jørgensen, i spidsen for det meget store arbejde, der gennem en længere periode har været lagt i forberedelser og i selve gennemførelsen af projektet, som blev betegnet som en ubetinget succes.

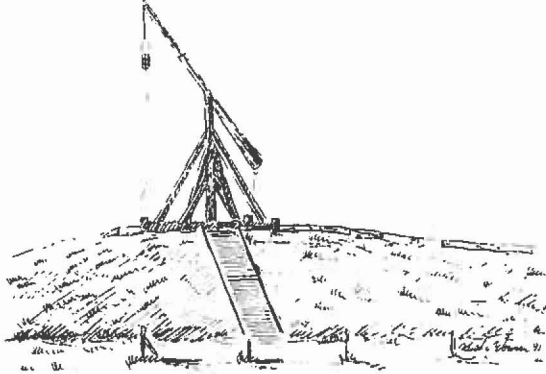
Hendes Majestæt Dronning Margrethe II fik den 9. september af konkurrencelederen overrakt en plaquette, specielt fremstillet til Marinekonkurrencerne 1991.

De næste Nordiske Marinekonkurrencer for reserveofficerer afvikles i 1993 med Norge som værtsnation.

(RESERVEOFFICEREN)

MARINE FORENINGEN

Skagen vippefyre

I 430 år har det kgl. danske fyrvæsen været et særdeles vigtigt element i "det maritime Danmark" ved at lede søfarten sikkert gennem de danske farvande fra Skagen til Gedser.

Allerede i det 16. århundrede var disse farvande en vigtig hovedvej, ad hvilken navnlig engelske og hollandske skibe bragte Vesteuropas og Middelhavslændenes produkter til Østersølandene og omvendt. Gang på gang havde de fremmede skippere klaget deres nød, når de stoppede ved Helsingør for at betale Sundtolden. De danske købmænd led store tab ved skibsførlis med bestilte varer, og Kongen gik jo glip af tolden, når skibene sank i Kattegat før de nåede Kronborg.

Den 8. juni, 1560 udsteder Kong Frederik II anordninger til sine lensmænd på Aalborghus, Kalø og Helsingborg om at oprette fyr på skagen, Anholt og Kullen, og disse fyr blev tændt i foråret 1561. Hermed havde Danmark fået et virkeligt "Fyrvæsen", en kongelig institution, hvis fyr ikke - som de fleste af datidens fyr i andre lande - var havnefyr eller fyr med en ren lokal betydning.

De første fyrs udseende kender man ikke. De kaldtes "Papegøjefyr" og bestod af en jernkurv, der på en eller anden måde kunne hejse til vejrs under en rå eller gaffel, og i kurven brændte et brændebål. Efter få år blev papegøjefyret på Skagen, Anholt og Kullen erstattet af et trætårn, på hvis top der var anbragt tranlygter, der senere udskiftedes med 6 - 10 tranlys. Chr. IV havde arvet sin fars interesse for søfarten, og det gjaldt også fyrvæsenet. Hans første reform var at erstatte tranlamper og -lys med det fremkomne nye brændsel, stenkul, og han ansatte en hollænder, Wigel Auchus, der fik til opgave at ændre de eksisterende fyr til kulfyre og at opføre flere.

Selv om stenkulsblusset blev anbragt i en jernkurv på et flisegulv på toppen af trætårnet, skete der naturligvis ofte større eller mindre brandskader på disse tårne. Nogle har således ment, at tårnet på Skagen nedbrændte i 1626, men dette er næppe rigtigt, da det vides, at dette fyr fungerede som reservefyr indtil 1633.

I 1627 opstilledes nemlig et nyt fyr på Skagen af en ikke her til lands kendt form, nemlig et vippefyre, og æren af at have indført denne konstruktion, som viste sig praktisk og holdt sig til 1747

tilkommer fyrforvalter Jens Pedersen Grove, borger i Helsingør, men en tid også tolder i Skagen.

Det nye fyr, bestod efter oplysninger fra en mand, der i 28 år havde tjent ved fyret, "af et meget højt og tykt træ, der lignede en møllestub, og som var omgivet med en del stivere. Ovenpå stubben var en jerngaffel, som var til at dreje omkring, for at fyropanden altid kunne hænge på vindsiden. I gaffelen lå et vippe træ (som en gammeldags brøndvippe) så svær som et mastetræ, og i dets ene ende hang en jernkurv - fyropanden - som kunne tage 6 skp. stenkul ad gangen, og som var til at hejse op og ned i en talje."

Udfaldet af dette eksperiment på Skagen var så godt, at en del fremmede skippere den 30. marts 1627 indsendte en ansøgning til statholderen i København om en reform af fyrvæsenet, idet de var villige til at betale dobbelte "fyrfpenninge", "om dette må herefter blive i sin brug saaledes, som det nu er fundret på Skavn". Kongen lod da en kommission besigtige fyrene her i landet, for at fremkomme med forslag om, hvorledes de bedst kunne indrettes. Om Skagen fyr udtalte kommissionen: "Befinde vi den vel udi sin Forordning, som Jens Pedersen med en vippe haver ladet oprette, Hvilken Menne-sken paa Jorden kan haandtere og udi sin Værk holde uden Skade, Forsømmelse og Livsfare vedlige. Fyret kan ledsage en Skipper i Søen i Storm, Mørket, Lynet og Uvejrlig 4 Mil Vejs først han ser Skavn og 4 Mil Vejs efter at han er Skavn forbi". Det tilrådes, at der oprettedes vippefyre både på Anholt og Niddingen, og at der yderligere skulle opstilles et vippefyre ved Falsterbo.

Efter at 62 hollandske og frisiske skippere i 1629 påny anmeldte Kongen om at få vippefyre indført overalt, skete dette, idet Kullen fyr, der havde fået et muret tårn, dog ikke ændredes. Jens Pedersen Groves vippefyre opnåede international berømmelse og efterlignedes i flere lande. Herhjemme bevaredes denne form i over 100 år, idet det ved Falsterbo som det sidste først nedlagdes i 1795. Grove selv blev godt belønnet, først blev han udnævnt til tolder i Skagen, og i 1631 udnævntes han til "Kgl. Mayestæts Fyringsforvalter over de danske strømme". I forbindelse med Skagen by's 500 års jubilæum i 1913 opsattes en efterligning af vippefyret, men dette blev kun af kort varighed. I 1958 opførtes en meget fint udført rekonstruktion af det oprindelige vippefyre på den gamle fyrbanke, og dette - der nu tændes hvert år Skt. Hans aften - tegner sammen med "Skagens hvide fyr", bygget i 1747, "Skagens grå fyr" ("Lange-Maren") fra 1858 og det helautomatiske "Skagen Vest fyr", der opførtes i 1956, udviklingen i dansk fyrvæsens historie.

V.P. Heise

***

Kilder: C. Klitgaard: "Skagens By's historie".
Henning Henningsen: "Papegøjer og vippefyre", 1960
R. Steen Steensen (red.): "Flåden", 2. del, 1974.

FLÅDEBESØG I DANSKE HAVNE

DEC 91									
						off.		ialt	
01-02	Esbjerg	Engelsk	Landgangsskib	SIR GERAINI	Rutine				
04-09	København	Engelsk	Off-shore patrolvessel	SHELTAN	Rutine				
06-07	Fr-havn	Tysk	Ubåd	U 21	Rutine	4	18	22	KL Paul Fischek

Rettelse til teksten under " hjemkomstbilledet " på side 16 i sidste nr. (SVN ORT 11/91): p.g.a. en grov telefaksning var flot blevet til fedt og mo' er til mø' er. Det rigtige vers lyder derfor:

Når hjem de vendte med korvetten, og et flot arabisk sjal til mo' er, blev der højt til loftet hele natten i de lave stuer i Nybo' er.

(Red.)

Udgiver: Søværnets operative Kommando, Postboks 483, 8100 Århus C. Tlf. 86123099. Telefax 86123011-6357.

Redaktion: Orlogskaptajn Sven Voxtorp. Ansvarshavende overfor presseloven: Kommandør Poul Schriver.

Indholdet i SVN ORT kan frit citeres med angivelse af kilde.

Tryk: Søværnet.